

meget væsentlig og langt større Ulighed, nemlig mellem det gamle og nye Hartkorn, en Forstjæl, som vist Ingen fornøstigtvis vil gaae ind paa at afløse eller omdanne — der blev endvidere staaende tilbage en endnu langt større og vigtigere Ulighed, nemlig mellem det tiendefrie og det tiendepflichtige Hartkorn, med Hensyn hvortil det vistnok maa antages, at Ingen vil gaae ind paa den Forandring, at gjøre det tiendefrie til et tiendepflichtigt Hartkorn, men derimod snarere en anden Vej, ved at gjøre Tiendepflichtigen afløselig. Saaledes troer jeg ogsaa, at man her skulde gjøre disse reelle Skatter afløselige, og dermed lade det berøve. Denne Mening har jeg imidlertid ikke kunnet vente at skaffe nogen Indgang i Forsamlingen efter den historiske Udvikling, denne Sag har taget, og jeg maa derfor, da jeg er af den Mening, at naar man ikke kan sætte det, man anseer for det Bedste, igjennem, saa maa man see at sætte det igjennem, som man anseer for det Næstbedste i denne Sag, erklære, at det Forslag, der er stillet af Majoriteten i Udvalget staaer for mig som det bedste. Jeg har i den Anledning ikke Saameget at tilføie efter det klare Foredrag, den ærede Ordfører herom har holdt, der, som det forekom mig, tilstrækkeligt oplyser den væsentlige Forstjæl, der er mellem det privilegerede Hartkorn, hvortil knytter sig Besiddelse af over 200 Tdr. Hartkorn Bøndergods, og det andet Hartkorn. Det ene Slags Hartkorn har et betinget Privilegium og det andet et ubetinget. Det er den store Forstjæl, som man virkelig ikke kan bortvise. De, som have denne Rettighed ubetinget, de have paa en Maade et dobbelt Privilegium; først have de faaet det Privilegium, at naar de beholde Bøndergodset, saa skulde de kun svare saa og saameget i Skat, og dernæst det Privilegium de beholde denne Lettelse i Skatter, selv naar de sælge dette Bøndergods bort. De have altsaa i Virkeligheden et dobbelt Privilegium, hvorimod de Andre kun have et enkelt Privilegium. Der er vel blevet anført her: ja, men de, som have det dobbelte Privilegium, de have tjent mange Penge ved at sælge Fæstegodset. Ja, det er ganske rigtigt, men det er netop, fordi de have havt det dobbelte Privilegium, det er netop derfor, at de have kunnet gjøre sig større Fordele. Men, skulde vi

nu, fordi en Deel har gjort sig saa store Fordele, fordi vi have givet dem et dobbelt Privilegium — skulde vi derfor give dem mindre end det, som Retfærdigheden synes, at vi skulle give dem? Jeg maa ogsaa hertil føie, at de Giendomme, hvortil knytte sig betydeligt Bøndergods, eller som i alt Fald ikke have Bøndergods, at de i Virkeligheden staae langt gunstigere, end de, som slet ikke have noget Bøndergods af nogen Betydning. Det er jo ganske sikkert, at de, som have complete Godser, deres Giendom bestaaer af 2 Dele, nemlig det privilegerede og uprivilegerede Hartkorn, og at, naar det uprivilegerede Hartkorn faaer en Lettelse ved den hele Forandring, faaer den anden Deel af deres Giendomme en Byrde. Og det Samme er Tilfældet med Føurageffat og Marschpenge. Endelig maa jeg ogsaa bemærke, at disse Giendomme dele med andre, som vilde blive behandlet efter en anden Maalestok, at de have Rytterhestehold.

Jeg skjønner saaledes virkelig ikke Andet, end at der er al Grund til at gjøre den Forstjæl, som Udvalget har gjort. Jeg kan ikke rigtig forståe de Indvendinger, som ere fremsførte derimod. Der er saaledes blevet anført, at man, ved at behandle Godseierne efter samme Maalestok, kunde stole paa, at de vilde være mindre strenge imod Fæsterne, at man da mere kunde stole paa, hvad der er kaldet deres Godgjørenhed. Ja, det er en meget smuk Betragtningssmaade, imod hvilken jeg sandelig ikke videre skal udtale mig, ligesaalidet som jeg overseer, at man ikke ganske kan undvære den i hele Forholdet imellem Godseier og Fæster; men jeg troer dog ikke, at man, ved at gjøre det, som man efter sit bedste Skjøn finder retfærdigt, vil fortrænge det moralske Element, der unægteligt findes i denne Sag. Snarere kunde jeg nære den Tro, at man, naar man ved denne Leilighed viste en større Mildhed, end der efter Retfærdighedens Fordringer er nødvendig, kunde fra den anden Side fremkalde den Haardhed, man haaber at forebygge. Jeg skal dernæst bemærke, at der efter mit Skjøn, foruden hvad der herom er blevet anført af den høitagtede Finantsminister, hvori der dog var Noget, som ikke var mig saa ganske klart, men hvorved jeg dog ikke nu skal opholde mig, er en væsentlig Forstjæl mel-